Suomen ympäristökeskus SYKE /
Finnish Environment Institute / Finlands miljöcentral
Latokartanonkaari 11
00790 HELSINKI,
FINLAND

Asiantuntijalausunto

17.1.2019 SYKE-2019-J-7

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

E 106/2018 vp

Pyyntö 11.1.2019
Kuuleminen 18.1.2019 klo 9.30, professori Mikael Hildén

E x/2018 vp Komission kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevan EU:n strategian täytäntöönpanosta

EU:n sopeutumisstrategia vuodelta 2013 sisältää yleisiä linjauksia, jotka ovat ohjanneet EU:n toimintaa ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Vuoden 2013 strategia on verrattain yleinen eikä se ole velvoittanut jäsenmaita toimenpiteisiin. Parantunut tietoisuus ilmastonmuutoksen mahdollisista seurauksista, komission toteuttama epäsuora taloudellinen ohjaus mm. rakennerahastojen ja Life-rahoituksen avulla sekä jäsenmaissa koetut sään ääri-ilmiöt ja niiden seuraukset ovat käytännössä johtaneet siihen, että jäsenmaissa on ryhdytty kiinnittämään ilmastonmuutokseen sopeutumiseen aikaisempaa enemmän huomiota. Tämä näkyy mm. siinä, että kansallisia sopeutumisstrategioita tai –suunnitelmia on lähes kaikissa jäsenmaissa.

Suomen ympäristökeskus on osallistunut EU strategian tarkasteluun mm. EU:n rahoittamissa tutkimushankkeissa ja Euroopan ympäristöviraston ilmastonmuutos ja sopeutuminen-teemakeskuksen (European Topic Center on Climate Change and Adaptation ETC CCA). Tutkimuksissa ja ETC CCA -työssä SYKE on yhdessä muiden tutkimuslaitosten kanssa tuottanut tarkasteluja sopeutumisen toimeenpanosta ja haasteista jäsenmaissa. Nämä tarkastelut tulevat Komission teettämän arvioinnin johtopäätöksiä. Strategia on onnistunut nostamaan esiin monia keskeisiä kysymyksiä sopeutumisessa ilmastonmuutokseen. Myös havainnot keskeisistä haasteista ovat samansuuntaiset. Eri politiikka-alueiden ja ohjauskeinojen johdonmukaisuutta parannettu sopeutumisen suhteen, mutta sopeutumistarpeita tulisi vielä tunnistaa nykyistä johdonmukaisemmin monilla politiikka-alueilla. Arviointi on tunnistanut mm. terveyspolitiikan alueeksi, jolla sopeutumisnäkökulmaa on perusteltua korostaa nykyistä selvemmin.

ETC CCA -työssä yhteydet paikallisen (kaupunkien ja kuntien) sopeutumistoimien ja valtakunnallisten sopeutumisstrategioiden ja suunnitelmien välillä ovat monissa maissa osoittautuneet heikoiksi. Komission arviointi korostaa tarvetta parantaa näitä yhteyksiä. Arviointi painottaa mm. kaupunkien vapaaehtoista yhteistyötä (Covenant of Mayors) yhtenä työvälineenä yhteyksien luomisessa. Tärkeää on myös edistää oppimista paikallisista sopeutumistoimista ja –suunnitelmista. Arviointi korostaa paikallisten toimien seurantaa, mutta tutkimukset ovat osoittaneet, että syvällisemmät arvioinnit, joissa paneudutaan sopeutumistoimien onnistumisten ja vaikeuksien avoimeen tarkasteluun ovat todennäköisesti tärkeämpiä. Perustieto, jota seurataan säännöllisesti, tukee arviointien tekemistä, mutta ei korvaa arviointeja. Esimerkiksi komission arvioinnissa uutena esiin nostettu kysymys sopeutumisen tasa-arvovaikutuksista ei ole selvitettävissä pelkän seurantatiedon avulla, vaan edellyttää monipuolista paneutumista olosuhteisiin, jotka määrittelevät sen, ketkä hyötyvät sopeutumistoimista tai ketkä kärsivät niiden toteutumatta jättämisestä.

Suomi on EU:ssa ollut edelläkävijä sopeutumisstrategioiden ja -suunnitelmien laadinnassa ja arvioinnissa. Suomen kanta EU:n sopeutumisstrategian arviointiin ja sen johtopäätöksiin on johdonmukainen. Suomi voi säilyttää asemansa edelläkävijänä mm. pitämällä oma

sopeutumissuunnittelunsa ajan tasalla sekä kehittämällä erityisesti paikallistason sopeutumistoimia ja niiden johdonmukaista arviointia. Tämän pohjalta Suomi voi uskottavasti vaikuttaa erityisesti EU:n sopeutumistoiminnan toimeenpanon, seurannan ja arvioinnin sääntelyyn. Suomen tulee myös aktiivisesti vaikuttaa EU:n rahoituksen suuntaamiseen sopeutumistoimien tutkimiseen, edelleen kehittämiseen ja toimeenpanoon. Erityisen tärkeää on paneutua uusiin, myös Suomen kannalta olennaisiin aihealueisiin, kuten heijastevaikutuksiin, ja keinoihin lieventää niitä.

Lausunnon on valmistellut ilmastonmuutoksen strategisen ohjelman tutkija, professori Mikael Hildén.